

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Evaluatie TOZO en TONK

Kernboodschap

Het kabinet heeft op 17 maart 2020 een aantal uitzonderlijke economische maatregelen genomen om de gevolgen van het coronavirus op te vangen. Een van de maatregelen was de komst van de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (Tozo). Deze regeling ondersteunde zelfstandige ondernemers, waaronder zzp'ers, zodat zij een betere kans hebben om hun bedrijf te kunnen voortzetten. De regeling is diverse malen verlengd. Per 1 oktober 2021 is deze tijdelijke regeling gestopt.

Op 1 januari 2021 is de regeling Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) aan het palet steunmaatregelen toegevoegd. De TONK was bedoeld om een terugval in de inkomsten als gevolg van de coronacrisis op te vangen. De uitkering gold voor huishoudens, dus ook voor ondernemers. De TONK was een vergoeding voor noodzakelijke kosten zoals woonlasten. Woonlasten zijn huur, aflossing hypotheek, hypotheekrente en kosten voor nutsvoorzieningen, gas, water, licht. Per 1 oktober 2021 is ook deze tijdelijke regeling gestopt.

In deze informatienota gaan we in op de inzet en het gebruik van beide regelingen in Wijchen.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
25-03-2021	Heroriëntatie Zelfstandigen (58253)
25-03-2021	Informatienota TOZO (58394)

Toelichting

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)

Op basis van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) konden zelfstandigen een beroep doen op twee voorzieningen: een aanvullende uitkering voor levensonderhoud en een lening voor bedrijfskapitaal.

Om inkomensondersteuning te krijgen, moest een zelfstandig ondernemer verklaren dat hij verwachtte dat zijn inkomen over een aantal maanden als gevolg van de coronacrisis daalde tot onder het sociaal minimum. Het inkomen werd dan aangevuld. De aanvulling betrof een gift. Het bedrag was geen lening en hoefde niet te worden terugbetaald.

Zelfstandig ondernemers die meer verdienden dan de bijstandsnorm of naast hun onderneming meer loon ontvingen uit een regulier dienstverband dan de bijstandsnorm, kregen geen inkomensondersteuning.

Zelfstandig ondernemers die als gevolg van de coronacrisis in liquiditeitsproblemen kwamen, konden een lening voor bedrijfskapitaal aanvragen van maximaal € 10.157 met een rente van 2%. Deze lening was binnen 4 weken beschikbaar. De maximale looptijd van de lening is 3 jaar. Tot januari 2021 hoefde niet te worden afgelost.

Aanvankelijk gold de regeling voor de periode van 1 maart 2020 tot en met 31 mei 2020. Vanwege het aanhouden van de coronacrisis is de Tozo 4x verlengd. Tozo 1 tot en met Tozo 5 kende een looptijd tot 1 oktober 2021. Bij de verlenging is de regeling van rijkswege steeds iets verder versoepeld (om in aanmerking te komen).

Gemeenten hadden sinds 1 januari 2021 de taak om zelfstandigen te helpen bij hun herbezinning op de toekomst. Naast de Tozo uitkering oriënteren heel wat ondernemers op wat zij aan het doen zijn. Een deel van de ondernemers wilde hierbij ondersteuning van de gemeente. Bijvoorbeeld om hun ondernemersperspectief te versterken of zich te laten bij- of omscholen.

De Tozo in chronologische volgorde:

- Kamerbrief Tozo 7 maart 2020
- Toolkit VNG Tozo maart 2020; i.v.m. de verlenging van de Tozo (4x) telkens een update van de toolkit;
- Maart/april 2020 inrichten van de website met informatie over de Tozo, de Q&A over de Tozo, het mogelijk maken om de Tozo digitaal aan te vragen en de inrichting van werkprocessen, formulieren (frontoffice) en administratie (backoffice), extra capaciteit voor front- en backoffice inhuren en het inrichten van het emailadres ondernemersloket@druutenwijchen.nl.
- In de periode van maart 2020 tot en met september 2021 vanwege de verlenging van de Tozo de algehele inrichting van de Tozo (website, front- en backoffice 4x geactualiseerd).
- Per 1 oktober 2021: einde Tozo.

Tozo in cijfers (Bron 2020 Bvu/Sisa en bron 2021 Wisz):

Omschrijving	Jaarschijf 2020 (definitief)	Jaarschijf 2021 (voorlopig)
Besteding levensonderhoud	€ 3.310.957	€ 928.955
Baten levensonderhoud	€ -11.608	€ -8.574
Besteding kapitaalverstrekking	€ 121.701	€ 25.282
Baten kapitaalverstrekking	€ -10.734	€ -13.062
Berekende compensatie uitvoeringskosten door het Rijk	€ 494.300	€ 88.700
Totaal kosten Tozo exclusief uitvoering	€ 3.904.616	€ 1.021.301
Aantal aanvragen en wijzigingsverzoeken	1136	275
Aantal besluiten op levensonderhoud	1070	190
Aantal besluiten op kapitaalverstrekking	16	4
Voorschotten Rijksoverheid Tozo	€ 7.105.034	€ 1.908.633
Terugbetaling 2020 aan Rijk teveel ontvangen voorschotten bij beschikking BV/B&S/27.05.2021/15KGL	€ -3.200.418	€ -887.332
Totaal kosten Tozo exclusief uitvoering	€ 3.904.616	€ 1.021.301
Kosten brede dienstverlening (begroot)	€ 50.132	€ 88.400

Via de Sisa-methode verantwoordden we ons voor de uitgaven en inkomsten met het Rijk. Voor de jaarschijf 2020 is dit gebeurd. De cijfers 2021 zijn nog aan mutaties onderhevig en dus voorlopig. Bij het opstellen van de jaarrekening 2021 worden deze cijfers definitief. Via het beeld van uitvoering 2021 en de uiteindelijke Sisa 2021 leggen we verantwoording af aan het Rijk over het jaar 2021.

Heroriëntatie voor zelfstandige ondernemers

Vanaf november 2020 biedt gemeente Wijchen brede ondersteuning aan zelfstandigen die met hun bedrijf in de problemen geraakten door de Corona-pandemie. Aanvankelijk als pilot, vanaf 1 januari 2021 met inzet van extra Rijksmiddelen. Alle ondernemers kunnen hier een beroep op doen. Alle ondernemers die gebruik maakten van de Tozo zijn hiervoor direct benaderd. De dienstverlening hield in dat men beroep kon doen op een ondernemersadviseur van het Instituut Midden- en Kleinbedrijf om te "sparren" over het bedrijf. Op basis van compacte analyse kon een ondernemer vervolgens worden doorverwezen naar specialisten voor verdere ondersteuning (schuldsanering, coaching, om- of bijscholing en bemiddeling).

De dienstverlening werd, gezamenlijk met andere gemeenten in onze arbeidsmarktregio, georganiseerd met een aantal (boven-) regionale partijen: het IMK, Philips-Stiels-Gielkens, Over Rood, Leerwerkloket en WerkBedrijf. In Wijchen hebben in deze periode 50 ondernemers in verschillende mate van intensiteit gebruik gemaakt van deze dienstverlening. In de hele regio bleef het aantal ondernemers dat een beroep deed op deze dienstverlening ver achter bij wat we hadden verwacht. Dit is in lijn met andere gemeenten in de regio. Een mogelijke verklaring is dat ondernemers gewend zijn creatief hun eigen boontjes te doppen. Anderzijds kunnen (financiële) problemen ook op eens acuut worden als de belastingdienst in het vierde kwartaal van 2022 aanklopt.

Voor de heroriëntatie (intake, analyse perspectief, coaching en communicatie) is via extra participatiebudget voor 2021 (bekend gemaakt via de decembercirculaire 2020) een bedrag van € 88.400,- beschikbaar gesteld. Alle TOZO-gebruikers zijn benaderd met de vraag of ze gebruik willen maken van deze vorm van extra dienstverlening.

Bij de begroting voor 2022 heeft de raad besloten deze dienstverlening ook in 2022 te continueren. Daarbij houden we vanzelfsprekend ook rekening met dat het Regionale Mobiliteitsteam is gestart. Ook bereiden we een campagne voor om meer ondernemers te bereiken onder het met een meer positief uitdagend motto ("Boost je zaak!").

Tijdelijke ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)

De regeling Tijdelijke Ondersteuning voor Noodzakelijke Kosten is (met terugwerkende kracht) in werking getreden op 1 januari 2021 en liep in eerste instantie tot en met 30 juni 2021. Daarna is de TONK verlengd tot en met 30 september 2021. Het kabinet stelde voor de gehele periode € 260 miljoen beschikbaar.

De TONK was bedoeld voor huishoudens die door de coronasituatie te maken kregen met een onvoorzienbare en onvermijdelijke terugval in hun inkomen, en die daardoor noodzakelijke kosten niet meer konden voldoen en waarvoor andere regelingen niet of onvoldoende soelaas boden.

Dat gold bijvoorbeeld voor werknemers die hun baan verloren en geen recht (meer) hadden op een uitkering, of voor zelfstandigen die vanwege de coronamaatregelen hun opdrachten zagen verdwijnen maar geen aanspraak op de Tozo konden maken. Maar ook burgers die al in 2020 ingestroomd zijn in een uitkering (WW, bijstand of Tozo) vanwege de coronacrisis, maar voor wie de hoogte van de uitkering onvoldoende is om de vaste lasten te betalen, kwamen in aanmerking voor de TONK. De TONK kon dan voorzien in (gedeeltelijke) tegemoetkoming voor noodzakelijke kosten.

Alle gemeenten in Nederland hadden de taak om de regeling (met terugwerkende kracht) uit te voeren. Via de VNG en Divosa hebben wij de beschikking gekregen over allerlei hulpmiddelen, waaronder een model voor de beleidsregels en voorbeeldbrieven om de TONK in te richten. Om de TONK voor de Wijchense bevolking mogelijk te maken c.q. onder de aandacht te brengen van een breed publiek zijn er tal van acties ondernomen:

De TONK in chronologische volgorde:

- Eerste aankondiging TONK door het Rijk: 9 december 2020
- Handreiking voor gemeenten klaar: februari 2021
- Vaststelling beleidsregels in het college 16 maart 2021
- In maart 2021: inrichten van de website met informatie over de TONK en het digitaal aanvragen mogelijk te maken. De front- en backoffice (inclusief formatie) zijn ingericht om de uitvoering ter hand te nemen;
- Wijziging beleidsregels vastgesteld in het college van 25 mei 2021. Reden van deze wijziging is het achterblijven van het aantal aanvragen TONK. Landelijk gezien – en dus ook in Wijchen – bleef het aantal aanvragen TONK (ver) achter bij de verwachtingen;
- Voorbereiden publiekscampagne TONK (in samenhang met de mogelijkheden voor "Heroriëntatie) in de zomervakantie: informatiebrief aan ondernemers; Filmpje over de TONK en schuldhulpverlening aan ondernemers en de Wijchense burgers in samenwerking met Bijsterhuizen; flyer over de TONK, de schuldhulpverlening en andere ondersteuning bij weekblad de Wegwijs;
- Lancering publiekscampagne eind september 2021;
- 1 oktober 2021: einde TONK, aanvragen konden nog tot 1 november 2021; ingediend worden over de periode 1 januari 2021 – 30 september 2021.

TONK in cijfers (bron Wisz/ cijfers zijn nog niet definitief (zijn nog aan mutaties onderhavig):

Omschrijving	Jaarschijf 2020 (definitief)	Jaarschijf 2021 (voorlopig)
Totaal bedrag aan toekenningen TONK	€ 0	€ 74.397
Ontvangen rijksvergoedingen (afgerond) via de mei- en septembercirculaire 2021	€ 0	€ 493.000
Aantal aanvragen TONK	0	74
Aantal toekenningen TONK	0	64
Aantal afgewezen/ingetrokken aanvragen	0	10
Aantal ondernemers heroriëntatie	0	50
Kosten heroriëntatie	€ 0	€ 16.820

Verantwoorden/ afrekenen met het Rijk: omdat de middelen voor TONK niet geormerkt zijn, is er geen individuele verantwoording verschuldigd naar SZW. Verantwoording over de inzet, uitvoering en de middelen gebeurt via het college en de raad.

Gevolgen

n.v.t.

Communicatie

n.v.t.

Uitvoering of Vervolgstappen

Versoepeling Bbz per 1 oktober 2021 tot 1 januari 2022 (inmiddels verlengd tot 1 april 2022)

Op de meeste financiële coronasteunmaatregelen, waaronder de Tozo en TONK, kan na 1 oktober 2021 geen beroep meer worden gedaan.

Nu de beperkingen voor vrijwel alle ondernemingen zijn opgeheven, gaat het kabinet ervan uit dat de meeste zelfstandig ondernemers weer door kunnen gaan met hun onderneming. Ondernemers die niet direct kunnen opstarten of zich afvragen op welke wijze ze door kunnen gaan, kunnen zich tot de gemeente wenden voor verdere ondersteuning.

Als na 1 oktober 2021 financiële ondersteuning nodig is, kan de ondernemer een beroep doen op de reguliere Bbz. De uitvoering van deze regeling is complex en is voor gemeenten en ondernemers een flinke administratieve opgave. Omdat mogelijk een groot aantal aanvragen zal worden ingediend, heeft het kabinet besloten om het Bbz voor 4^e kwartaal 2021 op diverse punten te vereenvoudigen:

- De vermogenstoets wordt buiten toepassing gelaten bij een aanvraag levensonderhoud;
- Het wordt deels mogelijk om de uitkering met terugwerkende kracht aan te vragen;
- Het vaststellen van het inkomen en de hoogte van de Bbz-uitkering geschiedt per kalendermaand in plaats van per boekjaar;
- De verstrekking van de Bbz-uitkering geschiedt om niet (onder verrekening van (partner)inkomsten en wordt niet gezien als een voorlopige lening.

Omdat deze regeling nog 'loopt' en onderdeel is van de reguliere Bbz zijn er dit moment nog geen actuele cijfers (aanvragen en verstrekkingen die betrekking hebben op de versoepelingen) beschikbaar. Via het beeld van uitvoering 2021 en de uiteindelijke Sisa 2021 leggen we verantwoording af aan het Rijk over het jaar 2021.

Uitbreiding financiële steun n.a.v. de persconferenties

Er komt financiële steun voor bedrijven die worden geraakt door de nieuwe coronamaatregelen die sinds zaterdag 13 november gelden. Het kabinet vervangt de eerder aangekondigde regeling Vaste Lasten Nachtsluiting horeca (VLN) door de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). Het doel is getroffen ondernemers te ondersteunen met het betalen van hun vaste bedrijfskosten in het vierde kwartaal van 2021. Er komt ook aanvullende steun voor evenementen die door het aangekondigde verbod niet kunnen doorgaan. Daarnaast komt er steun voor de landbouwsector, de culturele sector en de sportsector. Vooralsnog zijn gemeenten niet aan zet om de uitvoering van de nieuwe ondersteunende maatregelen ter hand te nemen.

Vanwege de huidige coronaontwikkelingen zijn er tijdens de persconferentie op 18 december 2021 opnieuw maatregelen afgekondigd om het aantal besmettingen en de daarmee gepaard gaande ziekenhuisopnames terug te dringen. De nieuwe maatregelen hebben tot gevolg dat Nederland wederom tot 15 januari 2022 in een lockdown-situatie is ondergedompeld.

In de persconferentie van 14 januari 2022 is aangegeven dat op het gebied van sport, beoefening van kunst en cultuur, contactberoepen, detailhandel en onderwijs in Nederland vanaf zaterdag 15 januari 2022 meer mogelijk is. Het kabinet heeft besloten dat winkels, sportclubs, muziekscholen en contactberoepen zoals kappers weer open kunnen. De horeca en het uitgaansleven zijn nog gesloten. Op dinsdag 25 januari besluit het kabinet opnieuw of er meer kan. Er zijn geen nieuwe vormen van financiële ondersteuning aangekondigd. We schatten in dat gemeenten niet opnieuw aan zet zijn om nieuwe regelingen uit te voeren. Wel zijn de mogelijkheden om een versoepelde Bbz aanvraag te doen verlengd tot 1 april 2022.

Geheimhouding:

Niet van toepassing